

PIIPAHDUS VÄRMLANNISSA.

Viime talven aikana oli muutamien mielessä välähtänyt idea; matka ns. metsä-suomalaisten asuinsijoille. Meidän kuntammehan kuuluu nykyään tähän suomalaisten hallinta-alueisiin Ruotsissa. Sinne saatiin topakka tyttönen Tiina sovittamaan kunnan ja meidän suomalaisten toiveet yhteen ja niinpä Tiina yhdessä Auran ja suomiseuran kanssa saivat järjestettyä bussimatkan Värmlantiin. Oppaana toimisi Seppo Remes.

Mukana tällä reissulla oli kolmattakymmentä innokasta Finspångilaista sekä muutama Norrköpingistä ja vielä Karlskogasta yksi miespuolinen henkilö. Aamusella kerättiin matkalaisia eri puolilta Finspångia, kyydittäjänä oli aina mukava Barkin bussi, ohjailijana entinen palomies ja bussikuski. Viimeiset mukaan tulijat poimittiin kotiportilta Prästköpstä. Ja menoksi Örebrotä päin, sieltä poimittiin mukaan tämä Seppo Remes. Hän on vuosikymmeniä tutkinut metsäsuomalaisia ja Värmlantia sekä tutustunut moniin nykypäivän metsäsuomalaisten jälkeläisiin. Jo alkutaipaleella hän selosti elämää näissä suomalaismetsissä.

Karlstadista suunnattiin pohjoiseen kohti Sunnea joka ohitettiin pysähtymättä, suunnattiin matka lounaalle Tossebergsklättenille. Kapea tie kiemurteli ylös 280 metriä korkealle vuorelle. Mikä paikka! Vuorelta näki joka suuntaan mahtavia maisemia. Lounaskin oli aivan erinomainen, vatsat pullotti kaiken syömisen jälkeen. Pieni tauko ruokailun jälkeen käytettiin maisemien ihailussa näkötorista. Tie vuorelle valmistui 1964, sitä ennen matkailijat kiipesivät omin voimin ylös, silloinkin vuorella kävi 4 -500 matkailijaa vuosittain.

Tossebergin jälkeen kierrettiin Torsbyn kylä bussissa istuen Sepon esitellessä paikkoja. Siellä sijainnutta metsäsuomalaisten museota oltiin parhaillaan siirtämässä uusiin vastavalmistuviin komeisiin tiloihin Lekvattnetiin. Ja sinne suuntasimmekin seuraavaksi. Kävimme Östmarkin hautausmaalla ja Seppo kertoi sinne haudatuista suomalaisista ja heitähän oli tosi paljon, melkein kaikilla ruotsalaiset sukunimet. Eipä noita olisi suomalaisiksi arvannut ilman asiantuntevaa opasta.

En enää muista kävimmekö muuallakin ennen yöpymispaikkaan, Mattilaan, tuloa. Siellähän oli koko pienoinen kylä mäen päällä ja rinteillä. Huono-kulkuisemmat majoitettiin Mattilan entiseen ulkorakennukseen, meidät loput sijoitettiin mökkeihin, me neljä naista "päästiin" aivan alimmaiseen mökkiin kutakuinkin jyrkässä rinteessä. Mökit olivat kaksikerroksisia ja niihin mahtui kuudesta seitsemään henkeen, alhaalla yksi makuusoppi ja ylhäällä patjoja latioilla, ihan hyviä nukkua. Mökit olivat norjalaisten omistamia mutta antavat niitä käyttöön kun eivät itse ole paikalla. Jos oikein ymmärsin, ei niistä oteta maksuksi muuta kuin siivous, jos ei itse viitsi siivota lähtiessään.

Illallinen oli paikan ravintolassa, kokkina chileläinen mies Norjasta, hoiti ravintolaa vaimonsa kanssa, viinitarjoilusta huolehti paikan isäntä.

Ja ruokaa oli, vieläpä maukastakin, moni kävi keräämässä toisenkin annoksen. Ruokailu sujui rupattelun merkeissä ja tutustumisessa vähemmän tuttuihin matkalaisiin. Iltasella tehtiin patikkaretki Juholaan joka on kulttuurireservaatti nykyään. Talon omistaa yksityinen eikä sinne pääse sisään mutta pihamaat, navetta - tallin ja pellot voi katsastaa.

Tallin seinässä on maagisia merkintöjä, samoin sisääntulopolulla on kiveen hakattuna merkki jonka yli tulee hypätä, jättäen näin kaiken pahan jälkeensä.

Mattila ja Juhola ovat kahden Oinosten veljeksien rakentamia. Seuraavana päivänä kiersimme katsomassa savupirttejä. Ensin Myllylä, siellä saatiin lounaaksi muttia ja käristettyä läskiä ja hyvin maittoi sekini.

Täällä myös paikalla asuva Norjasta kotoisin oleva mies esitteli meille separaattorin, miten se toimii ja vielä purki sen osiin. Enpä ole ennen nähnyt kuinka monimutkainen vehje se on. Mies valmisti juustoja maidostaan. Paikalla oli myös pieni kotimuseo. Myllylästä suunnattiin sitten Ritämäkeen jonne jouduttiin taivaltamaan noin kilometri koko ajan ylöspäin-mäkeä. Ritämäessäkin saimme käydä sisällä, se sattui olemaan auki. Talo, ulkorakennukset ja pellot ovat korkealla mäellä ja siellä tuli ihana tunne avaruudesta ja entisaikain asumishengestä.

Palasimme takaisin Lekvattnetiin, kävimme kaupassa ostamassa juustoja ainakin ja tutustuimme Karmenkyntään pikapikaa. Paikka on kotiseutu-museo ja siellä on 19 erilaista vanhaa rakennusta jotka on kerätty eri puolelta kylästä. Mielenkiintoinen paikka. Sinne oli tulossa iso seurue jolle oli tilattuna kahvit. Pihalla oli mm esiintymislava jolla esitetään näytelmiä ja konsertteja kesäaikaan sekä pidetään tanssi-iltoja. Paluumatkalla Mattilaan pysähdyimme aivan meitä varten auki olevassa kahvilassa, juotiin kahvit leivonnaisineen ja kuunneltiin Göteborgin oopperassa töissä olevan metsä-suomalaistaustaista Oinosten sukua olevaa laulajatarta. Kuulimme useita lauluja ja myös lehmänkutsunta laulua, kaikki erittäin hyvin laulettuna.

Ilta-ruoka Mattilassa oli taas runsas ja maukas. Sen jälkeen olisi muutama innokas lähtenyt kävellen Sepon kanssa katsastamaan yhden toisen savutupa paikan. Siinä muita odotellessa ja mäkäräisiä huitoessa huomattiin uhkaavat pilvet tulossa päälle. Jäätiin odottamaan ukkosen suunnan kulkua ja päällehan se tuli. Päätettiin odottaa sateen ohi meno ja osa jäi ulkokuonerakennuksen katon alle sadetta pitämään. Sitähän kestikin pitkään ja kävelymatkasta ei tullut mitään kun kaikki lainehti vettä.

Seuraavana aamuna suuntasimme pohjoiseen, Rödjeniin, katsomaan kuuluisaa ristiä maassa. Paikka oli aidan ympäröimä ja sen keskellä oli risti jossa ei kasva mitään vaikka ympärillä onkin rehevä kasvusto. Sieltä sitten katsomaan Tolgravskiveä. Se on viitisen metriä tiestä oleva suuri kivipaasi kallion päällä ja makaa muutaman pienen kiven varassa. Ihme kerrassaan. Kävimme yhdessä savutuvassa, koko matkan ajan Seppo kertoi ihmisistä ja heidän elämästään näissä metsissä.

Tulimme Norjan puolelle ja matka jatkui niemelle jolle Gottlund suunnitteli metsien suurta keskusta, hän oli piirtänyt jo kaavakuvatkin. Kävelimme metsään katsomaan Gottlundin kiveä jolle muutamat yritti kiivetä. Jatkoimme matkaa Norjan metsäsuomalaisten keskukseseen Svullryassa. Kiertelimme kylää mutta eipä ostettu mitään, Seppo oli varoittanut korkeista hinnoista täällä ja yleensä Norjassa. Täältä matkattiin takaisin Ruotsiin päin, pysähdyttiin Rögden-järven rannalla vielä Norjan puolella olevaan savutupaan lounaalle. Tällä kertana ruokana silppua, yksinkertaista mutta maukasta. Pihamaalla oli aitoja juhannusruusuja täydessä kukassa ihanasti tuoksuen. Seppo oli aikanaan tuonut taimet kotiseudultaan Kiuruvedeltä (onkohan oikea nimi muistissa). Tämäkin paikka oli avannut ovensa vain Sepon ansiosta.

Sieltä sitten alkoikin kotimatka. Voin muistaa joitakin asioita väärässä järjestyksessä ja osa myös jäänyt unholaan, pitäisi aina tehdä muistiinpanoja kun ei koskaan tiedä jos joutuu kertomaan matkasta jälkepäin. Vien seuralle matkaesitteitä, siellä voi näihin tutustua. Huhuja on kuulunut matkan uusimisesta ensi vuonna, menkäähän mukaan jos mahdollista. Seppo Remes on erittäin hyvä matkaopas sinne.

ET